MONT
SE
RRAT

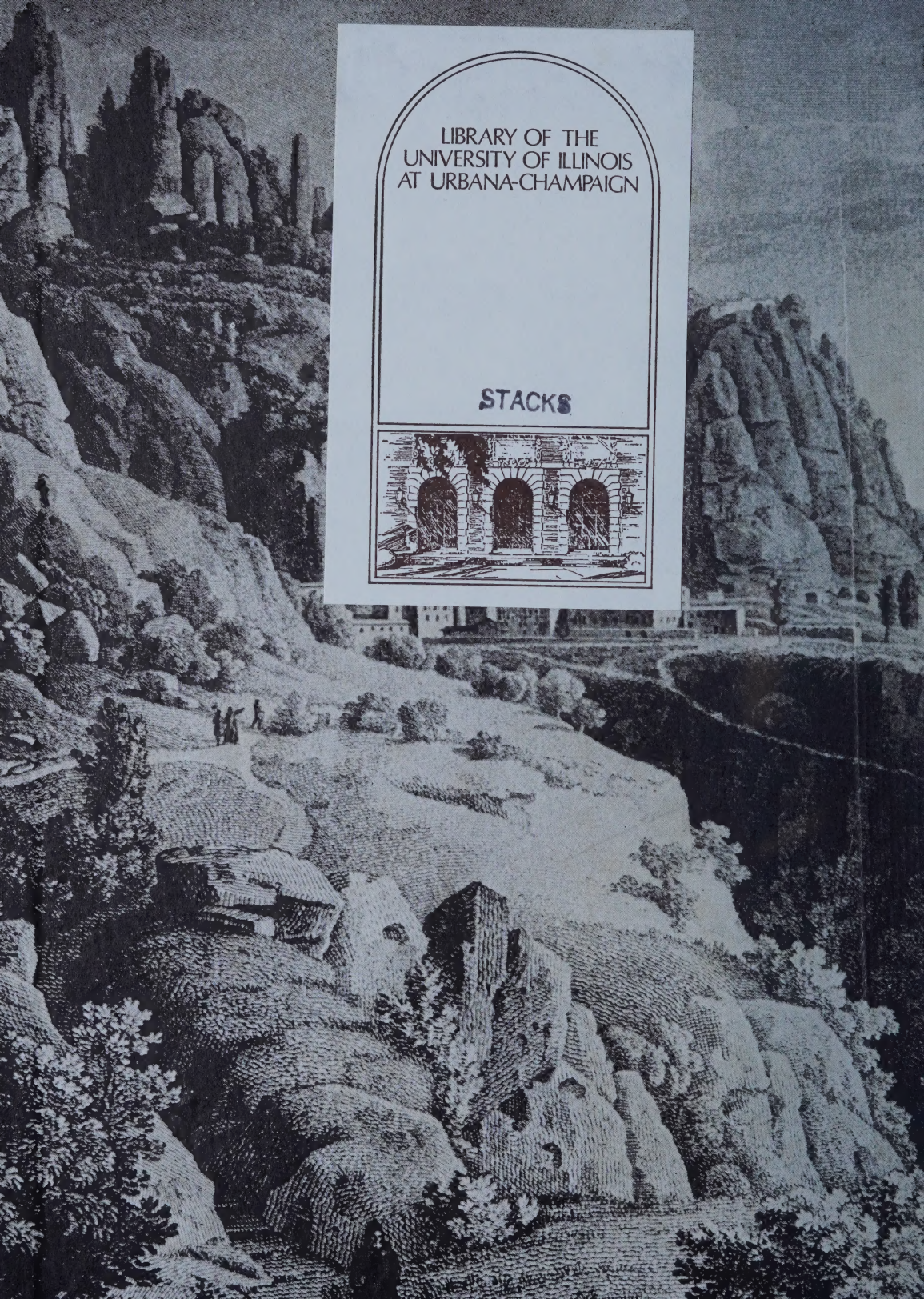

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS
AT URBANA-CHAMPAIGN

STACKS

MONTSERRAT

FOTOS

Jacques Leonard

LA MUNTANYA

Rossend Llates

EL MONESTIR

Manuel Vigil

ELS MONJOS

Josep Tarín - Iglesias

TRADUCCIÓ CATALANA

Joan Triadú

EDITORIAL BARNA, S. A.
VIA LAIETANA, 158 - BARCELONA

MONT
SE
RRAT

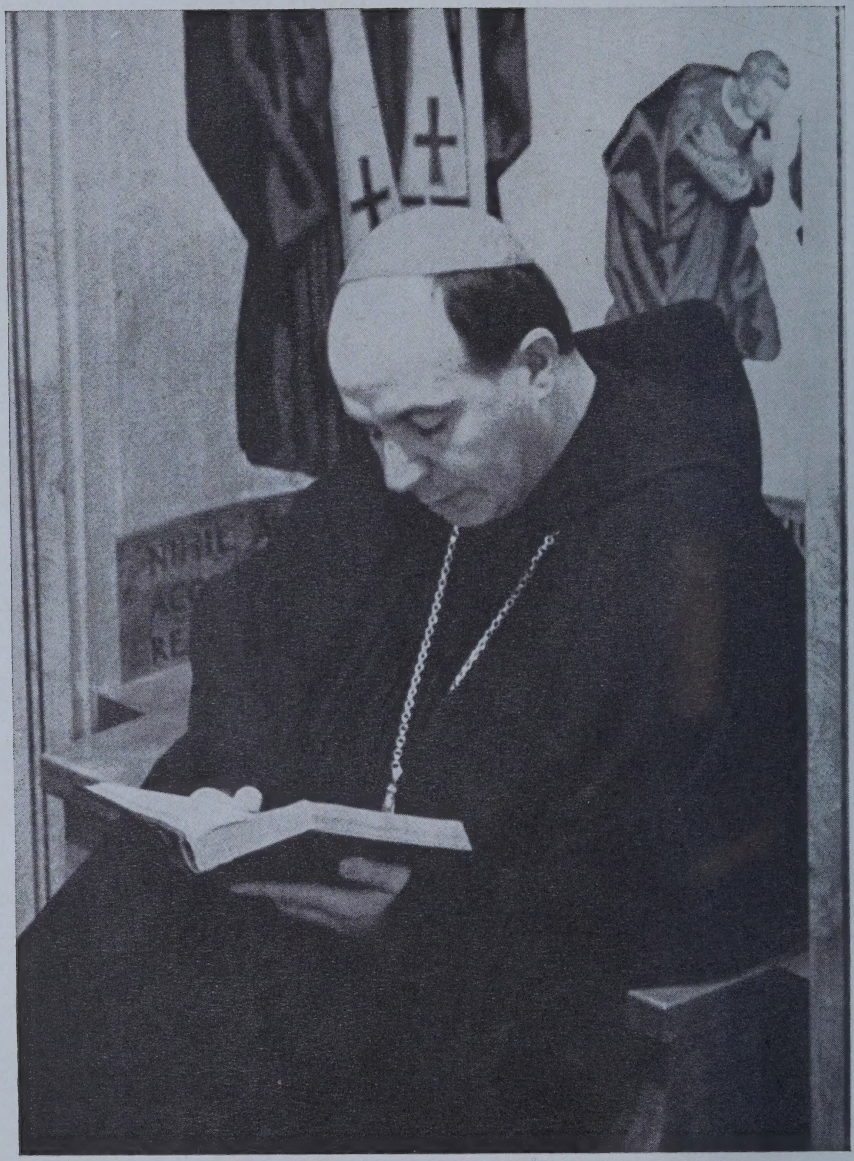

914.672
L552m

PROPTER DOMVM DOMINI

L'ABAT DE MONTSERRAT

Ens doneu amb el vostre llibre una visió nova de Montserrat; de la muntanya santa, que Déu creà amb línies d'una adusta grandesa, però que ha ornat després sol.lícitament, amb alguns tocs de suavitat esparsos.

És la vostra visió de la gran muntanya, amb el Santuari miniatura que s'hi enclou, a on baixa la Reina del cel per escoltar els cants dels monjos, dels escolans y dels pelegrins; del poble que, cercant sobretot el consol de la presència de la Mare de Déu, hi puja com per una escala de la glòria.

Amb la vostra mirada penetrant, d'artista, heu descobert — per retenir-la gelosament en el clixé — la bellesa d'unes masses de granit en contrast amb les transparències matinals d'un paisatge tendre que s'estén enllà o bé amb la nuesa evocadora d'uns arbres vora el riu, blancs de tronc i de branques; la bellesa d'uns reflexos insospitats en un relleu de la Basílica o d'un detall simpàtic i espontani dels pelegrins.

I heu vist que les roques de Montserrat són flamejants. Sapigueu que flamegen d'aquest contacte de caritat entre la Verge Bruna i els seus fills. Ella us premiarà el goig que dureu a tants ulls i a tants cors amb aquestes pàgines, a tots aquells a qui evocareu Montserrat: la flama sagrada de Montserrat, interna, que crema en el fons de la bellesa de les roques i en el fons encara de la vida cultual del Santuari.

+ Aurelli M. Mut de

Montserrat

LA MUNTANYA

Els poetes, que van de dret a l'essència de les coses, ens les saben explicar amb unes quantes, poques, paraules vives. Així, Maragall parlant de Montserrat:

Montserrat, muntanya santa,
la muntanya dels cent cims.

En la mateixa poesia anomena Montserrat muntanya-miracle. Ens construeix, valgui l'expressió, la santa muntanya, i ho fa sense redundàncies ni ampulositats, amb quatre imatges ben traçades que ens la dibuixen en cos i ànima i amb la seva aurèola mística. No hi falta res, no hi sobra res: hi ha la santedat, el miraculós y l'abundor dels cent cimals que assenyalen, com una host d'anhels, la pàtria celestial, que és el seu fitó íntim.

Geogràficament, Montserrat, és gairebé el centre de Catalunya, de la qual és també centre espiritual i a uns 35 quilò-

metres de Barcelona; la seva latitud és de 41°, 36', 19", Nord, i la seva longitud de 1°, 48', 56". La seva altura al cim de Sant Jeroni, arriba a 1.230'73 metres sobre el nivell del mar; el Monestir està situat a 723 metres; el perímetre de la muntanya és de 26 quilòmetres, amb 10 de llarg i 5 d'ample. La gran mola de Montserrat sorgeix del pla, cosa que afegeix majestat i grandesa al misteri de les seves rares estructures.

Montserrat — ens diuen els geòlegs — és d'origen exclusivament sedimentari; fins i tot els més profans distingeixen tot seguit els formidables bancs compostos de conglomerats de margues argiloses al peu de la muntanya, amb faixes d'arenisca roja, que, en traces de poc gruix, solquen horitzontalment alguns paratges. El conglomerat, element primordial, és fet de codolells aglutinats per un ciment natural calís-argilós que té una solidesa resistent a les eines més poderoses i als elements atmosfèrics més destructors. Els còdols amiden, en general, entre cinc i deu centímetres. Tot i que s'observen, en alguna banda, fragments de quars, pissarra, pòrfid, arenisca roja, etc., els palets del conglomerat oligocènic que quasi no es pot dir poligènic, són calissos. La formació de Montserrat és deguda a dos cataclismes geològics: a principis de l'època terciària, com a conseqüència d'una contracció de l'escorça terrestre, s'aixecà la cadena dels Pireneus i l'oceà, que a darreries de l'època secundària havia envaït el centre de Catalunya, es convertí en un gran llac de voreres escarpades. Montserrat era llavors sota les aigües, prop de la desembocadura d'un riu que procedia de les Balears (hi havia un continent balear), i arrossegava una quantitat considerable de codissons del Garraf, el Cairat, La Puda i Collbató. Amb els segles es formà una barra o tosca nodrida pels al·luvions del riu.

En enfonsar-se al seu torn sota el mar, la major part del continent balear, del qual només resten les illes, es formaren les depressions del Vallès i del Penedès, i el llac es dessecà. L'enorme massa pètria acumulada allí on hi havia hagut la desembocadura del riu, el futur Montserrat, es dessecà i s'endurí lentament: però no tenia l'aspecte que té ara la Muntanya. Més aviat era una mola de formes arrodonides que s'allargava damunt dels plans pantanosos. Calgué que els

agents naturals, l'erossió de les aigües i del mar, la calor, els freds i les glaceres, i els terratrèmols, *serressin* els flancs del conjunt muntanyós. Alhora la dessecació produïa grans esquerdes, i, així, amb el pas de les centúries i mil·lenis, sorgí, a poc a poc, l'actual Montserrat.

Hi ha qui suposa que la muntanya és buida. Certament que hi ha algunes coves, que representen una proporció exigua del bloc total de la muntanya, i pel que fa a la resta, no podem dir res de cert. Les coves que es coneixen foren produïdes per la dissolució de les margues que formen la muntanya i l'aigua, que causà la dissolució, forma actualment estalactites i estalagmites que, amb el temps, arribaran a embussar les coves; és a dir, que som en un procés de construcció i no de destrucció.

A Montserrat no abunden les fonts ni la terra vegetal: alguns filets d'àigües que hi corren són l'origen de les deus intermitents del terme de Monistrol, al peu de la muntanya, que duen els noms de Soleies o Mentiroses. La vegetació, en canvi, és d'una frondositat i una varietat sorprenents. Als torrents i faldes de la Muntanya hi ha 1.600 plantes de les 3.000 plantes vasculars que la ciència registra en el territori de Catalunya. La fauna montserratina és copiosa, principalment en insectes. Hi ha molta varietat d'ocells cantors, i, entre els ocells carnívors algunes àguiles, astors o falcons. A l'Edat Mitjana, els falcons eren molt estimats, com és sabut, perquè s'utilitzaven en una de les distraccions predilectes de reis i magnats de l'època, la caça. Criats a Montserrat mateix, constituïen un dels regals més preats que feien els abats als monarques i als nobles quan aquests visitaven el Monestir i el temple de la Mare de Déu.

Actualment hi ha, a la Muntanya, porcs senglars, fures, fuixines, gats mesquers, guineus, esquirols i teixons. També hi ha serpetes i algun escorçó. Tota aquesta fauna s'amaga als nombrosos torrents que divideixen els vessants de la muntanya, la qual, d'altra banda, a desgrat del seu aire abrupte i inaccessible, és, creuada per molts camins, fàcilment assequible. Antigament els pelegrins arribaven per Collbató i seguien el camí per l'ermita de Sant Miquel fins al Monestir, o bé per Monistrol pel camí *de les escales* que essent molt dret,

només solia fer-se servir per al descens. Després se seguí el camí *dels burros* i es feia la volta pels Bruchs, més llarga però més còmoda. Molts pelegrins feien la prometença de pujar de genolls o descalços i aquests costums, en part, s'han conservat fins els nostres dies. Avui hi ha múltiples mitjans de transport: telefèrics, funiculars, cotxes de línia, etc., per a traslladar-se a Montserrat y fer excursions per la Muntanya.

L'espectacle de Montserrat, contemplat de lluny o bé des de la terra plana que com prosternada respectuosament als seus peus, l'envolta, o dins del ciclopi recinte, entre penyals que semblen cossos vivents gegantins i fortaleses inexpugnables voltades de fosses profundes, plenes de verdor, com balcons oberts a panorames immensos i al diàleg de les serralades i els núvols, l'espectacle de Montserrat — repetim — evoca a l'ànima la sensació del sobrenatural, de la llegenda, del símbol. Recordem les paraules de Desclot, en la narració tan commovedora dins la simplicitat, de la visita de Pere el Gran al Monestir per a impetrar la gràcia de la Mare de Déu, quan el nostre rei lluitava contra els francesos que envaïen els seus dominis: "*...E es lloc molt salvatge e agrest e entre grans montanyes e feres assetiat.*" L'aura que respira la Sagrada Muntanya, respon al concepte de Carles I en dir que hi sentia *una cierta deidad que no sé significar*, tal com atesta Fra Prudenci Sandoval, bisbe de Pamplona en la seva *Historia del Emperador Carlos V, rey de España.* I, com veurem més endavant, totes les manifestacions dels qui han visitat la muntanya i els seus edificis monàstics, coincideixen d'una manera unànime a donar una interpretació espiritual i mística tant al paisatge com a l'empremta de l'home en aquelles garrotxes que són, en conjunt, un temple, i un temple dedicat al misteri de la Verge i Mare. "Inperaytritz de la ciutat joiosa", com l'anomenava el devot virolai que des del segle XIV cantava la multitud de pelegrins que arribaven de pertot arreu, per dreceres i corriols, per a retre homenatge en la capella fumada del petit cenobi benedictí a Madona Santa Maria.

Alguns historiadors de la muntanya suposen, sense cap base documental ni tradició seriosa, que a Montserrat hi havia hagut temples pagans dedicats al déus de la mitologia clàssica. Però res no ens permet d'afirmar-ho: amb tot, tenint present el

sentit d'adoració dels pobles primitius per les obres excepcionals de la natura i especialment de les muntanyes i penyes monolítiques, és molt probable que els habitants primitius de Montserrat, que vivien en èpoques prehistòriques en algunes coves, donessin culte a la muntanya i teixissin llegendes que s'han perpetuat, tot alterant-se amb el temps, fins a arribar a nosaltres, barrejades amb elements cristians i històrics. Aquestes llegendes coincideixen a presentar la Santa Muntanya com un camp de batalla entre les forces del bé, representades per la Mare de Déu i els seus monjos i ermitans, i les forces del mal, gegants, diables i moros que freqüentaven les seves aspreses, els torrents i les coves; i és indubtable que, fins i tot per a l'home modern, la visió de Montserrat, amb la seva munió de penyes enormes i precipicis tallats, suggereix una lluita de forces sobrehumanes. Així la roca "El gegant encantat" fou considerada com la petrificació d'un gegant monstruós que era el rei de la muntanya. Un dia s'havia adormit i amb remors de gentada i cants religiosos es va despertar; els seus ulls astorats veieren passar una corrua formada per monjos negres, pastors de la muntanya i pagesos del pla que traslladaven de la cova al monestir la imatge de la Mare de Déu. El sust esdevingué el gros penyal on dorm la seva ànima. Si algun dia la Mare de Déu i els monjos deixen aquells llocs, el gegant encantat reviurá tal com era: les seves malifetes tornaran a començar. L'encanteri es renova cada cent anys; en tocar les dotze de la nit del centenari, el gegant mou els llavis i pregunta a la Mare de Déu si se'n vol anar de la muntanya. Fins ara Ella ha contestat que no i el gegant ha recaigut en la seva letargia de pedra. Cada vegada que els monjos han hagut d'anar-se'n, ha estat en l'interval d'un segle. Però si algun cop coincidís amb la data fatídica, hom veuria com el Rei de la Muntanya aixecaria la seva mola imponent i tornaria a ser amo i senyor de Montserrat.

Diuen que la mitja nit de l'últim dia de l'any 1899, com que la gent ingènua es creia que s'acabava el segle XIX, una multitud encuriosida corregué a escoltar la veu del gegant encantat. Molts pretengueren que havien vist com movia els llavis, pero no li sentiren la veu perquè això no és concedit als mortals pecadors. Ben segur, però, que si hi haguessin

acudit l'any 1900, veritable fi del segle XIX, potser haurien tingut més sort. De moment els pelegrins i els turistes poden estar tranquils, almenys fins a la mitja nit de l'any 2000 en què es tornarà a despertar l'enorme gegant.

Segons una altra versió el gegant, amb el nom del Pare Malot, era més aviat esbojarrat i trapella, i passava el temps jugant a bitlles i amb penyes massisses tirava a terra les pedres agudes dels cimals. Quan la Mare de Déu de Montserrat i els seus monjos i anacoretes se'n vingueren a la Muntanya, el Pare Malot continuà fent sorollosos terratrèmols amb els seus infantils i reprotxables esbargiments fins que els monjos i els ermitans, en veure que els pelegrins s'espantaven i desertaven de la muntanya, se'n varen cansar; invocaren la Mare de Déu, qui es limità de moment a enviar diversos avisos celestials al gegant: però ell, neci i presumit com tota la seva raça, no va fer-ne cap cas, fins que, per fi, fou convertit en pedra ell i el seu colossal joc de bitlles, que a hores d'ara encara l'envolta.

També foren gegants els Regira-rocs, que vivien als avencs anomenats Els Pouetons. Era una gent ferotge que com si no fes res regirava les muntanyes. Entre altres malifetes — pagades pels habitants del pla que veïnegen amb Montserrat — un any decidiren robar totes les collites de moltes llegües en rodó; i ho van fer, amb rapinya i violència, i apallissant sense pietat els que s'atrevien a piular. Un cop tingueren el blat i l'hagueren batut i guardat, aixecaren uns pallers immensos amb la palla robada. Però Déu els va castigar convertint els pallers en les roques en forma de paller que hi ha sota les Agulles i damunt la cova de l'Alfons; quant als gegants, els seus cossos anaren a parar a l'avenc, del qual sembla que surti, de vegades, l'udol espantós dels ferotges Regira-rocs.

Un altre protagonista de les llegendes montserratines és el diable. En la llegenda de Fra Garí ens el trobem fent vida eremítica. Estimba unes grans roques damunt el convent, com diu la llegenda de "La Roca del Diable" evocada poèticament per Verdaguer. La Roca Foradada fou oberta pel Maligne fugint de la Verge Maria. Amb el cap foradà la pedra i al mig de la mina que havia obert amb un cop de peu a terra va obrir un pou que arribà fins a l'infern. Creà el temible

Cavall Bernat, i el va regalar a un pobre llenyataire per tal de transportar la llenya fins al Llobregat, a canvi, naturalment, de la seva ànima. La intervenció de la dona del llenyataire, devota de la Mare de Déu de Montserrat, deixá el mal esperit burlat, i el Cavall Bernat convertit en un monolit enorme. Qui pugés a dalt de tot canviaria de sexe, segons la dita. Modernament ha estat, per cert, escalat sense novetats dignes de menció.

Una altra llegenda. Per obra diabòlica un ermità mor en pecat mortal; entestats a donar-li sepultura cristiana, uns monjos són fulminats i convertits en penyes: és el lloc anomenat la Processó dels Monjos. Una altra versió més bella, pretén que es tracta d'un orgue petrificat, cosa que fa que el pintoresc indret sigui conegut amb el nom de "Els flautats", i són els enormes tubs, pels quals, en dies de vent, passa el so potent i dolç d'una música de l'altre món.

Les bruixes també entren al món meravellós de Montserrat: una d'elles que a cavall d'una escombra s'enduia un pobre geperut que havia atrapat en flagrant delicte d'espionatge i anava a lliurar-lo a la bruixa-reina de les Guilleries, es trobà amb el toc de les campanes del sant cenobi. A l'acte la bruixa va perdre la seva virtut i la seva força, i ella, amb l'escombra i el pobre passatger anaren a raure al torrent. Als faldars resta només el cadàver del geperut, que al cap de temps, esdevé una calavera. És la roca coneguda amb el nom de "El cap de mort", que es veu anant cap a Sant Jeroni.

I així podríem fer una llista interminable: es pot dir que tota la topografia de Montserrat representa, en la imaginació del poble, una lluita, un camp de batalla, entre els poders tenebrosos del mal, personificats per gegants, diables, bruixes i moros, i les forces lluminoses del bé, simbolitzades pel triomf de la religió cristiana, la Mare de Déu i els monjos i ermitans. Concepció certament suggerida per la munió de formes antropomòrfiques i zoomòrfiques que poblen la muntanya i per l'expressió vertical, anàloga a la de les catedrals gòtiques, però que també pot ser producte d'una reminiscència, conservada tradicionalment, del combat entre cultes pagans i pre-pagans, fundats en la idea d'unes forces terribles i hostils a l'home, i la religió cristiana, victòria de l'amor i

de la caritat que redimeix la humanitat dels errors i terrors passats. No oblidem que la guerra de la llum contra les tenebres és representada als claustres medievals com una lluita contra els diables i monstres llegendaris. I tot Montserrat és com un temple vivent i còsmic dedicat al culte de la Mare de Déu i Mare dels homes, la qui amb el retaló aixafa eternament el cap de la serp que enganyà Adam i Eva.

Montserrat ha estat sempre un imant d'ànimes. En pelegrinatge col·lectiu, d'un a un, pobles, reis, religiosos, guerrers, sants, han ascendit pels camins de la mística muntanya; i a tots els ha corprès el mateix aire de certa *deidad inexplicable*, la mateixa impressió que descriví tan feliçment Carles V, l'Emperador-Rey. Cada esglaó de la pujada de la muntanya sembla un replà del camí que condueix a un altre món més serè on s'aconsegueix la pau interior i el cor i el pensament se'ns il·luminen i no és el menor dels miracles d'aquesta muntanya-miracle, el fet que entre les seves formes grandioses de cataclisme titànic, per les quals podria esdevenir semblant a una Babel torturada i vençuda, neixi una suavitat balsàmica, i que la presència de Déu, forta i dolça, ens elevi i ens anorrei com en el si d'una pregària.

Aquesta mateixa sensació de victòria en un combat espiritual i de l'alt simbolisme d'un espectacle de la natura que ens duu al sobrenatural, s'observa en els comentaris d'alguns viatgers famosos, ja en plena edat moderna i racionalista. Així, Laborde davant la contemplació del Monestir i de les ermites veu com passa a segon terme el paisatge portentós: "Filòsofs, homes d'Estat, artistes, viatgers de qualsevulla condició — diu amb un cert èmfasi rousseaunià — veniu, acudiu en pelegrinatge a Montserrat, on trobareu tots — cadascú segons les seves predileccions — motius de retre homenatge a aquesta meravella".

Guillem d'Humboldt, que visità la muntanya en temps de Goethe i Schiller, ens deixà una descripció, que és amb raó cèlebre, de l'ascensió als seus cims, del monestir i de les ermites i ermitans, en una carta adreçada a Goethe. Pujant la muntanya pel camí de les coves quan sent les campanes del monestir, li sembla, llavors, que allò és l'escenari del poema goethià inacabat *Geheimnisse*, i que ell és *Bruder Marcus*

el pelegrí a la recerca d'una alta i simbòlica iniciació. La narració d'Humbold serví per a convertir el nom de Montserrat en signe d'una forma de vida espiritual superior, entre els literats del primer romanticisme alemany. Schiller diu: "Montserrat atrau l'home des del món exterior al món interior", i Goethe deixà escrit: "Enlloc del món no trobarà ningú la seva pau i la seva benaurança, sinó en el seu propi Montserrat".

Montserrat, muntanya santa; Montserrat, muntanya-esperit. Com la representen els gravats antics de la pietat ingènua, pedestal, tron i dosser de la Mare de Déu, en "sacra conversa" amb devots, monjos, ermitans, escolans i pelegrins agenollats als seus peus i als peus de la Muntanya.

Rossend Llates

ELS MONJOS

Teniu, Verge Maria, una comunitat de monjos ben arrenglerats i romànics. Feu que de cap de les maneres no es desarrenglerin mai més.

† Manuel Brunet

En el transcurs de la història han estat molts els monestirs i santuaris que han canviat de custodis a causa d'un sens fi d'especials circumstàncies, però al monestir de Montserrat els benedictins s'han consagrat inalterablement al culte de la Mare de Déu. Es a dir mai no han deixat de pertànyer a l'Ordre que fundà el Patriarca d'Occident. ¡Des de l'any 1025, quants i quants monjos vestint la cogulla negra de Sant Benet han desfilat per les austeres estances montserratines...! Des del segle XI els benedictins estan jurídicament establerts en la Santa Muntanya i a l'arxiu del cenobi — ens ho diu el propi Abat Albareda — hi ha un bon nombre d'escriptures signades per priors de Montserrat que proven documentalment

aquesta dilatada permanència que tants de beneficis espirituals ha reportat al poble català. Els monjos benedictins són forjats en l'esperit senzill i humil de la vida monàstica, tal com la propugnà Sant Benet en la seva famosa regla, des dels dies atziacs de la baixa Edad Mitjana. Assossegats, plàcids i suaus, viuen una existència de la qual floreix la pau per damunt de tot. Han estat sempre, a través dels anys i àdhuc dels segles, ànimes plenes de fe i d'amor a Crist, i alhora han hagut de guardar gelosament infinitat de vegades els més alts valors intel·lectuals. Mai no s'ha d'oblidar com els monjos montserratins donaren vida, en totes les èpoques, a importants moviments culturals, iniciats ja amb la labor gegantina del seu fundador, l'Abat Oliba, que fou per a Catalunya com Sant Domingo de Silos per a Castella.

Han passat els segles i se n'han endut amb el sotragueig del temps tota mena de coses, però el missatge de Sant Benet continua vigent. Montserrat és un exemple clar i patent, d'aquesta fecunditat monàstica, capaç de mantenir per damunt de tot, allò que és merament humà, les més pures essències de les tradicions d'un poble.

Aquesta discreció íntima, aquesta virtut constant, característiques del monjo, constitueixen la força motriu que ha mogut les voluntats a centenars i a milers. El seu anhel és aconseguir la perfecció i caminar generosament a la conquesta de la pàtria celeste. Gràcies a això, l'ànima de Catalunya ha vibrat en aquelles altes agulles, i hi ha moments al llarg de la història en què Montserrat és palau reial, escola i parlament del Regne i fins i tot cementiri de nobles.

Indubtablement, la història dels grans monjos montserratins comença amb aquella ànima ecumènica que fou l'Abat Oliba, ja que és més que probable que fos ell qui, català clarividents, de temperament constructiu i emprenedor, col·locués la primera pedra de l'edifici primitiu, en el qual — afirma l'Abat Albareda — durant cinc segles, els nostres sants, els nostres reis i amb ells tot el nostre poble, es postraren davant la imatge de l'excelsa Moreneta, testimoni de la magnífica prodigalitat que, fins a vessar, exercí amb els seus fills servidors la Mare de Misericòrdia.

Des d'un principi les vocacions brotaren meravellosament. A Montserrat hi ha anat gent de tota mena. Comencen a sorgir figures arrelades íntimament en la nostra història. El catàleg de monjos insignes s'allarga per moments. Obedients a la

regla, exerciten l'hospitalitat i se superen especialment amb els pobres. La seva amistat — deia Sant Eduard — ens dóna la de la reialesa i l'amor a la pobresa fa de nosaltres veritables reis.

La cort catalano-aragonesa freqüenta assíduament el monestir per a cercar-hi consell: solia trobarne als llavis no sols de priors, sinó també en els monjos senzills i austers, plens de saviesa, i hi ha un monarca — Joan I, l'Amador de la gentilesa — que fins i tot desitjà d'ésser enterrat a Montserrat, encara que posteriors vicissituds polítiques alteraren obligadament la voluntat règia.

Tot i que anteriorment hi havia hagut abats preclars — Marc de Villalba, Antoni Pere Ferrer, Joan de Peralta, etc. — les grans figures apareixen des que García de Cisneros — ànima forta i generosa — torna a ostentar el títol d'abat. El seu llibre *Exercitatori de la vida spiritual* fou el primer tractat d'oració metòdica publicat al nostre país. L'abadiat de Cisneros — gloriós per tants conceptes — assenyala un dels moments culminants de Montserrat. La comunitat es componia d'uns cent quaranta monjos, molts dels quals coneixien perfectament, a més del castellà, el francès, l'italià, l'alemany i el flamenc, cosa que els permetia d'atendre en el confessionari els innumerables pelegrins estrangers que visitaven contínuament el santuari.

Un historiador del segle XIX fa remarcar que de Montserrat han sortit, al llarg de la seva existència, cent tres monjos per a governar com a abat gairebé tots els monestirs benedictins d'Espanya i alguns de l'estranger; sis generals de la Congregació; predicadors i confessors de famílies reials; ambaixadors en diverses corts europees; set diputats del Principat de Catalunya i dos del Regne d'Aragó.

En un altre pla, Montserrat ha donat a l'Església cardenals de tanta vàlua com Benet de Sala, home d'un temp extraordinari, bisbe de Girona i de Barcelona, aferrissadament perseguit per Felip V i mort a l'exili; i el primer legat pontifici a les Indies, Fra Bernat Boil, discutit pels historiadors, però convertit pel temps en personatge llegendari, vinculat estretament a l'empresa heròica del descobriment d'Amèrica.

Sorprèn la llarga història dels monjos de gran talent que hi ha hagut durant aquests nou segles, a Montserrat. Grans ascetes com García de Cisneros o Joan Chanon, confessor i guia de Sant Ignasi de Loyola; monjos morts en olor de

santedat com Jaume de Vives o Benet de Tocco, descendent dels reis d'Albània, consanguini dels emperadors de Constantinoble i patge i coper de Carles V; músics notables de la categoria de Joan de Cererols o Narcís Casanoves, les pàgines musicals dels quals conserven actualment tota la seva frescor; pintors de la qualitat de Ricci, que té teles escampades pels millors museus de tot el món; abats de la categoria de Pere de Burgos, primer historiador de Montserrat o de Bartomeu Garriga, la vida del qual constitueix una de les pàgines més delicioses del santuari, en la qual s'uneixen fàcilment la història i la llegenda.

La Verge té un palau molt gran per viure,
l'hi ha fet l'Abat Garriga amb fe constant.

¡Amb quina emoció ens aturem a contemplar els murs poderosos de la basílica actual...! Fou l'obra fonamental de l'Abat Garriga, al qual escau perfectament la paràbola de l'Evangeli sobre el gra de mostassa, que essent la més petita de les llavors, esdevingué un gran arbre. Els historiadors de l'època, afirmen que en els seus anys d'escolà, solia dir als seus companys:

— La Mare de Déu té ara un temple petit; pero quan jo seré gran en tindrà un de molt gran...

I així fou. Vingué un dia que aquell infant descobrí com era de gran i generós el seu cor. Dues vegades governà el monestir.

i amb l'obra que somnia no s'espanta,
perquè, dels poliols als xuclamels,
a Montserrat és brot la canta,
i quan només li han dibuixat la planta
la basílica vessa de fidels.

Molts dels monjos més famosos que arribaren a governar el monestir primer foren escolans, com en el cas de Bartomeu Garriga. N'hi ha una bona llista i possiblement el més representatiu i en certa manera menys estudiat en aquest aspecte, és Miquel de Sobravies, que presidí les corts de Navarra i compendià en un sol volum les obres de Sant Tomàs. Als temps actuals tenim un altre cas significatiu d'aquests escolans que han assolit la dignitat abacial: Dom Antoni Maria Marcet. El nom d'aquest egregi monjo terrassenc, figurarà amb els anys

entre els més illustres, ja que gràcies a la seva tenacitat i a la seva fermesa — que tenia molt de sobrenatural — Monserrat pogué assolir un dels moments culminants de la seva història.

L'Abat Marcet — tot esperit i sacrifici — fou qui després de segles de decadència aconseguí d'aixecar de nou el to de Montserrat. Era l'estirp de García de Cisneros en ell reviscuda. Al meu entendre són les dues figures més grans de Montserrat en cinc segles. En tots dos arrelaren la pietat i la tradició literària i crearen veritables escoles.

Quin gran paral·lelisme hi ha entre aquests dos abats! Sota el govern d'un, sorgeixen les premses montserratines, els primers llibres i quatre-cents anys més tard, a part el restabliment de la impremta monacal, l'Abat Marcet encoratja la publicació de les meravelloses col·leccions que estableixen una fita en la història de la cultura mediterrània. Així tenim la *Biblia de Montserrat*, la *Biblioteca Monástica*, *Los Místicos de Montserrat*, *Els mestres de l'Escolania*, o l'*Analecta montserratina* que dirigí Dom Anselm Maria Albareda, que ara, lluny del seu monestir, regeix la Biblioteca Vaticana.

Gràcies a tots aquests homes que duen l'escapulari de Sant Benet, el nom de Montserrat — venerat per papes i reis — s'ha generalitzat extraordinàriament dins i fora de Catalunya i al cim de la sagrada muntanya, cada pedra té la seva història i cadascuna assenyala una fita en la vida espiritual o literària del nostre poble.

Zel, constància, talent i pietat, són pedres primordials en la vida dels monjos. Amb els seus notables treballs i les seves extraordinàries virtuts han deixat una veritable empremta de fe en la vida catalana. Catalunya i Montserrat són dues coses inseparables, escriví en una ocasió memorable Torras i Bages. Gràcies a aquestes innumerables legions de monjos, servidors incondicionals de la Moreneta, l'anomenada universal de què sempre gaudí Montserrat i la devoció profunda que li tingueren reis i pobles ha fet que s'acumulés en el vell temple un immens tresor espiritual, fins a arribar a tenir, com escriu un cronista, la fama d'ésser el més opulent d'Europa. Montserrat,

entre cel i terra

com va escriure el poeta López-Picó, torna a ésser com abans, després de repetides devastacions, el reliquiari d'una tradició

que no pot morir perquè la sosté l'alenada divina, i la Verge Bruna des del setial que ocupa durant segles, guia els seus monjos cap a l'eternitat.

Deixeu-me somniar i que pugui veure
mentre somnio, el rostre i el posat
dels egregis que han dut a Montserrat
el bàcul de llur deure
amb una lluminosa autoritat.

JOSEP TARÍN-IGLESIAS

Sant Cristòfor de Montserrat, agost de 1957.

EL MONESTIR

Una cerimònia que duri cap a tres hores gairebé sempre es fa interminable. Però a Montserrat, ni que duri més — com la Vetlla Pasqual del Dissabte Sant — es fa fins i tot curta. És corrent d'arribar al monestir prop de dos quarts d'onze del matí, sortint de Barcelona a les vuit, en tren, o a dos quarts de nou en autocar. Arribant al peu de la muntanya, per qualsevol mitjà de locomoció, després d'haver divisat ja de lluny, en dies clars, els seus blaus, morats, grisencs, les moles enormes, com tubulars, veritable prodigi del paisatge i de qualsevol paisatge, produeixen una tremenda impressió d'inaccessibilitat. Aquella aglomeració atapeïda de talussos drets i cenyits, de centenars de metres d'altitud, disparats cap al cel, no fa preveure que pugui ésser habitada, ni si ho fos, com ho és, la manera de pujar a aquestes altures impenetrables. Montserrat — muntanya tallada amb una serra, "serrada" per l'ofici

del vent — podria dir-se també així en el sentit de tancada, com en la frase "serrar les dents": perquè és altiva i aparentment inaccessible.

No fa gaire que fou jubilat el tren de cremallera, vuitcentista, que pujava cansat amb un trot ranc. Hi ha dues carreteres però, una per llevant i l'altra per ponent, que amb audàcia, serpegen pels penya-segats i pels colls; encara més audaç un transbordador aeri puja, espectacular, en set minuts des d'un baixador del tren a set-cents cinquanta metres, que és l'altitud del monestir i de diverses edificacions que s'han fet lloc entre aquelles moles tan atapeïdes. També pot succeir que els núvols embolcallin del tot la santa muntanya i que l'ascensió, per qualsevol camí, tingui un caire ben irreal. Però, després, quan s'arriba a la plaça del monestir, quan es passa el porxo majestuós i es travessa el pati, al fons del qual s'alça l'església, aleshores, en entrar al temple, tant si s'ha arribat amb sol com amb boira, de dia com de nit, alguna cosa certament real i inefable alhora, s'apodera del pelegrí. Allà dalt, a l'absis, entronitzada en el seu cambril, la sagrada imatge morena de la Mare de Déu de Montserrat, nimbada pels ors de l'ornamentació que s'escampen i vessen dels murs, presideix l'única i ampla nau, lluminosa, resplendent, ordenada i brodada. Als peus d'Ella, amb els monjos al volt de l'altar, presidits pel Pare Abat, s'escola pausadament la missa conventual, que comença en aquesta hora de dos quarts d'onze del matí quan arriben la major part dels que han sortit de Barcelona. Els oficiants, ajudats pels escolans, despleguen en les seves dimensions exactes, la puresa de la litúrgia. Sembla que sigui una litúrgia característica dels benedictins de Montserrat. Però, naturalment, no és altra cosa que la litúrgia de l'Església, presentada amb tot el seu esplendor i expressant-ne la consubstancial espiritualitat. I així passa una hora. I segons el ritu del dia, de vegades la missa conventual s'allarga fins prop de dues hores. I tot i això es fa curta. També s'hi fan les solemnitats de la Setmana Santa, tot i que duren més, perquè davant la imatge multisecular, amb el seu rostre envernissat del fum litúrgic de vuit, nou, deu, onze segles de culte constant i fervorós, davant aquesta imatge petita i poderosa de la Mare de Déu de Montserrat, floreix cada dia la perfecció del culte de la Nostra Santa Mare l'Església, els efectes del qual, inefables, s'apoderen fins i tot de l'ànima del turista més desamorat.

Sempre ha estat així, però amb perfecció contínua. Cal remarcar el fet que el celebrant digui la missa de cara al poble, com el Papa a Sant Pere. Això succeeix des de la Setmana Santa de 1957; fins aleshores, l'altar, resguardat pel monumental i ampulós baldaquí, era posat més a prop dels fidels. Ja no hi ha baldaquí. Ara damunt l'altar penja horitzontalment un gran anell daurat, una simple i bella corona, veritable aurèola i símbol de l'any litúrgic, que és Crist mateix, ja que és a Ell a qui representen els ritus que se succeeixen en rotació anual i perquè no hi ha res en l'Església que sigui buit o caduc, sinó que tot respon a la mateixa vida i a la perenne, eterna realitat que és la sobrenatural al servei de la qual s'esmercen els monjos montserratins amb tot l'afany. Al presbiteri en hemicicle repartit a l'un costat i a l'altre del tron abacial, es col·loca el ple de la comunitat benedictina, i als peus de l'altar i sense cap més separació immediata se situen els fidels. Així el sentit d'Església, de congregació, d'assemblea al volt de l'altar major, on s'ofereix el sacrifici eucarístic sota l'aurèola de l'anell litúrgic, es presenta a Montserrat amb una eloqüència tan terminant que no passa per alt ni al qui hi va atret només per la fama del lloc, per la bellesa formal d'aquestes cerimònies i per la perfecció i la plenitud dels seus càntics.

L'escolania

Hi ha pocs llocs en què pugui ésser escoltat el cant gregorià en la seva total i augusta simplicitat. No es tracta, però, de cap lluïment artístic, sinó de la pregària cantada amb tota la unció que li correspon. Fins i tot les veus més greus, les dels monjos vells, tenen alguna cosa d'alat. Mai no és cansat de sentir el cant auster i ingràvid que cada dia vola fins a la Morena de la Serra.

Però el que arriba a commoure són unes altres veus, transparents de tan blanques. Les veus de l'escolania. La formen aquells nens que, els uns al peu de l'altar, asseguts de cara a ell i també de cara al poble, posats amb ciris grans i encesos a cada costat de l'ara en arribar la Consagració, i els altres amb diverses comeses, entre les quals hi ha la fonamental, per a l'escolania, el cant, que té lloc a darrera el paravent al centre del qual hi ha el tron abacial. Però és després, a la una

de la tarda, quan els visitants que han entrat al monestir després de la missa conventual, s'acomiaden cuitosos per a tornar al temple; l'escolania, visible ara, davant l'altar, cantarà la salve. Ningú gairebé, no respira, dempeus, de genolls, o assegut, encara que sigui de genolls la forma més adequada de sumar-se a aquesta cristal·lina oració. El mateix abelliment envaeix pel candor i la subtilesa d'aquestes veus ben acordades i àgils. No hi ha, és ben cert, cap instrument musical que se'ls pugui comparar. La salve montserratina és d'una melodia — valgui l'expressió — argentina i arrissada, bellugadissa. És alguna cosa de subtil, eteri, també. Però tot seguit l'escolania interpreta quelcom d'una força popular, fragant com la primavera i que arrossega, tot i no conèixer la lletra ni gairebé la música, fins a donar l'impuls de seguir, perdent àdhuc la por de desafinar. És el Virolai, de Verdaguer, un dels grans cantors de la Mare de Déu de Montserrat. És una cançó plena de sentiment, de galania, de poesia, d'esperança, de donar-se plenament, confiadament i també de paraules d'amor del poble a la seva Reina i Senyora...

Verament impressionant, sí, els accents d'una unció tan confortant d'aquestes veus blanques montserratines. També impressiona saber que aquells nens es donen totalment al culte coral de Santa Maria de Montserrat. Després d'una prova molt disputada, la preparació de la qual s'ha de fer amb tota cura, els escolans són admesos, als nou anys, i normalment fins que en compleixin catorze restaran consagrats a Montserrat a la lloança de la Mare de Déu. Les seves famílies, els seus pares, han de cedir-los íntegrament a la Verge Bruna per un període de cinc anys, ja que encara que poden anar a veure'ls a Montserrat i àdhuc instal·lar-se prop d'ells, als hospedatges que hi ha a la muntanya, no poden endur-se'ls a casa a passar uns dies.

Tot i això, i a desgrat d'una separació tan llarga, hi ha molts més aspirants que places: la capella infantil té vint-i-vuit cantors, i onze més que formen el preparatori. No hi ha honor més alt per a una família barcelonina que el de tenir un fill cantor de la Moreneta.

Com tot el de Montserrat, l'escolania que començà essent una típica escola medieval, es multisecular. A part les tradicions amb perfum de llegenda, no es pot dir amb exactitud, amb la precisió que demana la crítica històrica, l'origen de la imatge venerada, però sí que hi ha proves que a principis

del segle XI, quan el cenobi montserratí encara era un priorat que depenia de l'abadia de Ripoll, la devoció a Santa Maria de Montserrat ja era molt arrelada i a l'entorn de la imatge florien els prodigis. Tampoc no pot ésser fixada la data segura de la fundació de l'escolania; només hi ha la seguretat, que és remot el seu origen, situat per alguns en el mateix segle XI i ens consta que en els segles següents la seva actuació adquirí una fama creixent, fins a culminar en el segle d'or espanyol, i així es manté fins a la invasió napoleònica — ruina del Monestir, i a sobre, després la desamortització de Mendizábal, i altres alteracions del segle XIX — fins què, en 1850, pogué ésser restaurada per a tornar a animar amb les veus blanques el culte constant a la Mare de Déu. Ja no hi hagué cap més silenci que el tràgic de 1936 a 1939, del qual es refeu ràpidament fins arribar a l'esplendor present, a l'altura de tot allò que avui significa Montserrat com a centre de vida espiritual.

Corona y tron

El Papa Lleó XIII era presoner al Vaticà com a conseqüència del "risorgimento". Les restes del seu predecessor, Pius IX, havien estat profanades. La situació del centre de la cristiandat era apurada, però no era menys greu la situació religiosa en molts països catòlics. El Principat de Catalunya, sotraguejat per la successió de guerres civils, revolucions i pronunciaments que pertorbaven tot Espanya, girava els ulls cada vegada més cap a Montserrat, molt pròxim ja el mil·lenari del cenobi. A Montserrat recolzava la seva restauració religiosa, i per això, per a la celebració del centenari i per a una fortalesa més gran de renovació cristiana, van sortir de totes les diòcesis de Catalunya, súpliques, instàncies, i apresades recomanacions demanant la coronació de la Moreneta. Per qüestions de procediment, alguns cardenals de la Sagrada Congregació de Ritus, demoraven l'acompliment dels desigs fervents de les terres catalanes. Però Lleó XIII, commogut per tanta insistència, disposà que s'abreugessin els tràmits, perquè quan la inquietud s'escampava per tot arreu, era ben digne de premi l'afany de tot un poble d'honrar la imatge que durant un mil·leni havia estat el seu empar més ferm. I així la Mare de Déu de Montserrat fou coronada i proclamada canònica-

ment Patrona de Catalunya. Des d'aleshores la seva festa segueix celebrant-se al 27 d'abril, mentre que abans la festa tenia lloc, com tantes d'altres advocacions marianes, el 8 de setembre.

En 1947, en plena recuperació després dels estralls ocasionats per la guerra civil, Montserrat fou escenari d'una altra gran solemnitat: l'entronització de la Mare de Déu. Fou una nova prova de la devoció de Catalunya a la seva Patrona celestial i en restà una estela: la restauració, suspesa des de la invasió napoleònica, de la vetlla de Santa Maria, que se celebra la nit abans de la festa de la Mare de Déu, del 27 d'abril. La vetlla de Santa Maria atrau les pelegrinacions, moltes a peu, àdhuc, de les més allunyades comarques del Principat. Aquella nit els pelegrins es congreguen a la plaça exterior del monestir mentre esperen l'acolliment de la comunitat benedictina. Abans de mitja nit els monjos surten en processó a rebre els pelegrins.

Qui sou i què voleu? — pregunta en veu alta el pare sagristà, segons la norma secular en aquest cas. De cada grup de pelegrins, i per torn, sorgeix la resposta, amb el lloc de procedència respectiu i el desig de vetllar Santa Maria aquella nit. La comunitat accepta, i els nou arribats formen processó amb ells i entren a la basílica amb el cant del Virolai seguit de la salve. Després vénen altres cants, pregàries, salms i oracions. El temple resta obert tota la nit i a Montserrat aquella nit no dorm ningú.

Aquesta introducció a Montserrat, en la qual intentem reflectir les primeres impressions que rep el qui puja per primera vegada al tron de la Verge Bruna, i una visió dels seus cultes més popularitzats, com la missa conventual, la salve i la vetlla a Santa Maria, així com alguns dels elements més peculiars que hi intervenen, com posem per cas l'escolania, aquesta introducció ha d'ésser per força incompleta, ja que fins i tot sense endinsar-nos en la clausura del cenobi, és molt el que resta a dir. Tot el que fa referència, per exemple, a la fàbrica del monestir, que ha sofert tantes transformacions al llarg dels segles. A la plaça, a l'esquerra, mirant el monestir, es veu el que resta de l'antic claustre gòtic, que avui forma part de la dependència on la comunitat acull als hostes: són molts els seglars que s'hi retiren, sigui al cap de l'any, per a exercicis espirituals, sigui per a associar-se íntimament durant alguns dies a la vida monàstica.

La façana, imponent, del monestir, és com pot veure's a cop d'ull, la part més moderna d'aquest conjunt arquitectònic format pels segles. A la dreta es dreça la torre de l'Abat, massissa. La façana de la qual forma part aquesta torre segueix en construcció i encara no és acabada del tot. El seu arquitecte, senyor Francesc Folguera, es decidí per una norma neoclàssica, i d'un neoclàssic actualitzat, que sigui amb la seva sobrietat, i les seves grans proporcions, una rèplica al barroquisme geològic de la muntanya.

Tant en l'ordre arquitectònic com en l'artístic, i fins i tot en el científic, hauríem de dir — repetim-ho — moltes coses més, sense oblidar, que és encara considerable el que abans hem hagut de deixar de banda en altres diversos aspectes del monestir en l'ordre estrictament religiós i pel que fa a la seva projecció sobre diversos llocs de la muntanya, que és tota ella, certament, un retaule ingent, preparat, des de les primeres edats de la terra, per a la glòria de la Mare de Déu i el bé dels seus pelegrins.

MANUEL VIGIL

Perquè com ara són
eren les pedres molt abans que el dia
il.luminés el neguiteig del front
a l'home que renega i que somnia,
i quan d'home no resti companyia
encara s'alçaran pedres al món.

Però, fill meu, de pedra n'hi ha que porta
gràcia o dolor, o angúnia o desencís;
en cada recolzada d'un país,
canta la pedra, o vívida o somorta,
amb un accent enyoradís
o un desig de futur que se t'emporta.

I la pedra que tens al teu costat
de tota la que es dreça i es decanta,
és la que fa més viu el seu passat
i el seu futur amb més deliri canta;
pensa, fill meu, que som a Montserrat
i que trepitges una pedra santa.

Josep M.ª de Sagarra
("POEMA DE MONTSERRAT")

2

AERE.O

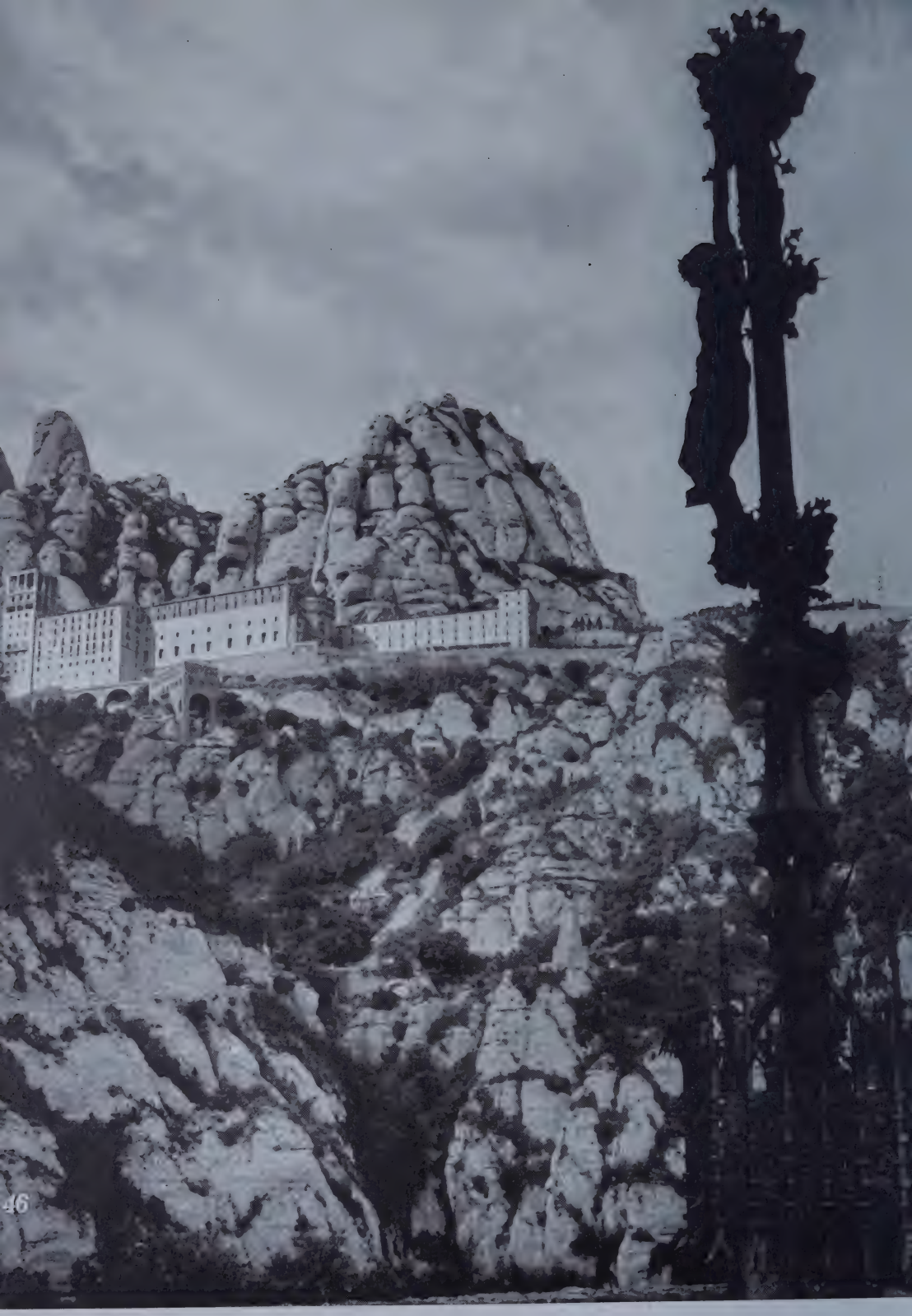

48

IG

61

LA DANSA
NOSTRE PEN

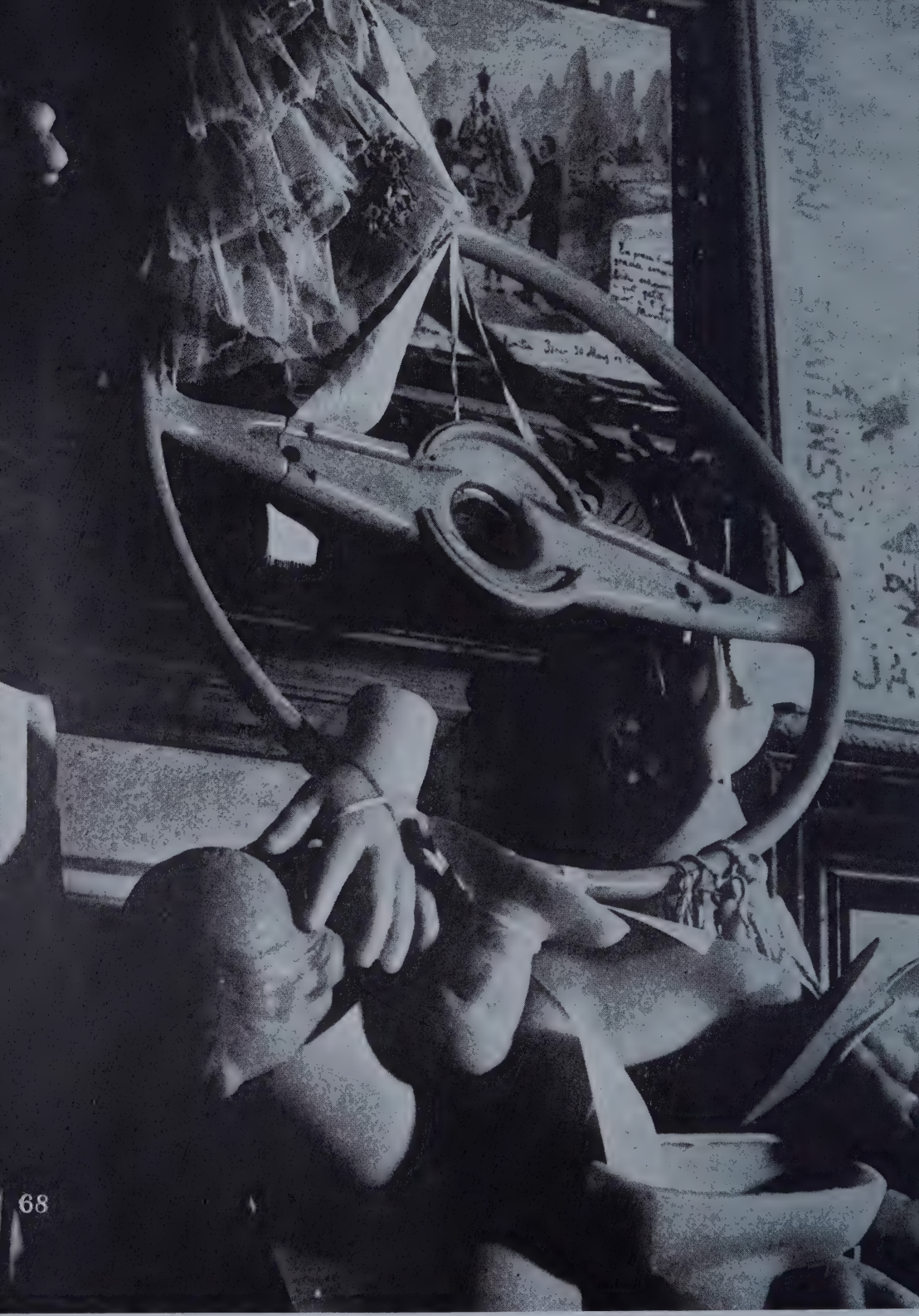

EX VOTO
MESTRES Y FRANCISCO SALLSIS.
3 DE Fbre DE 1849.

70

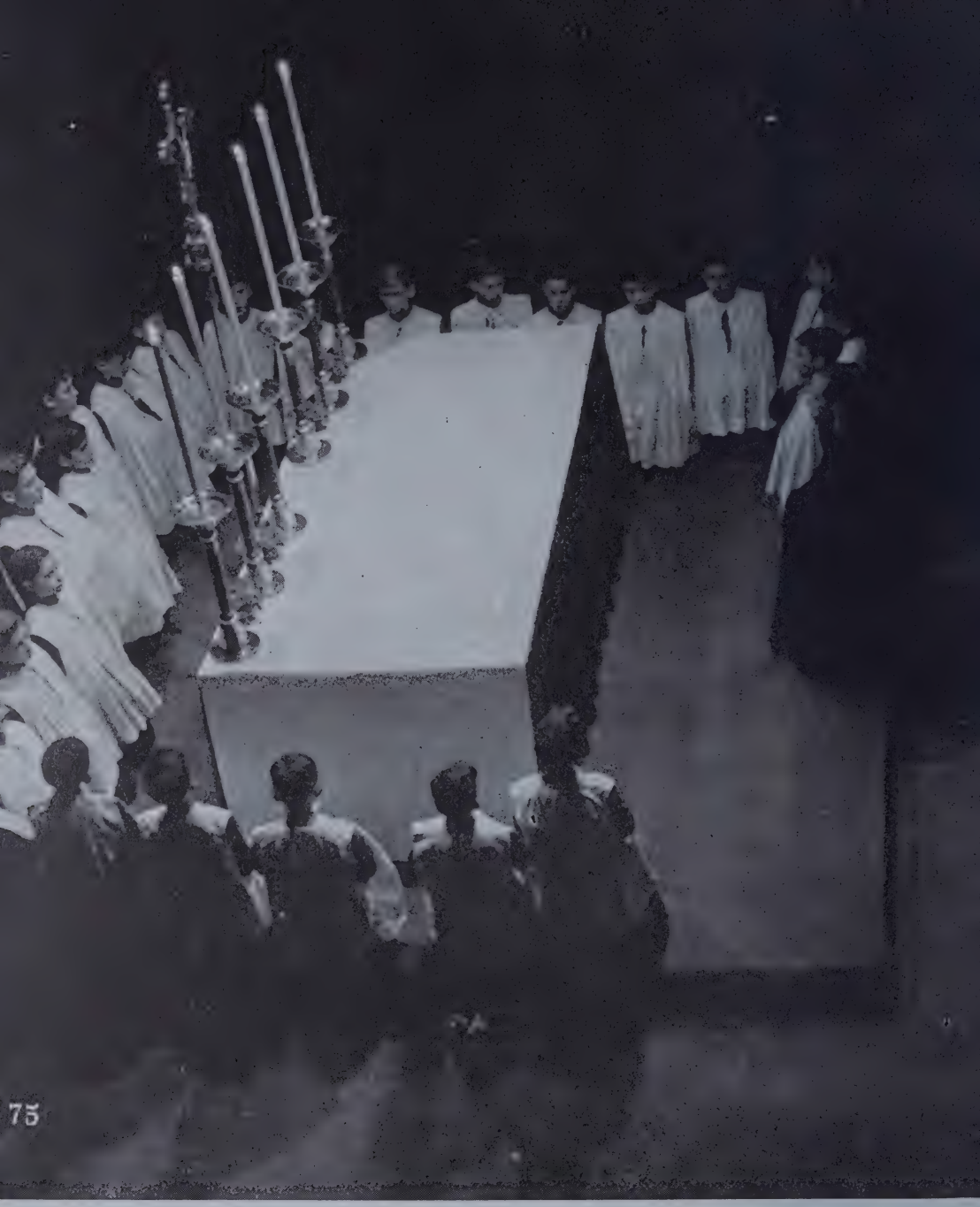

ANNUS + LITURGICUS + IPSE + EST +

53

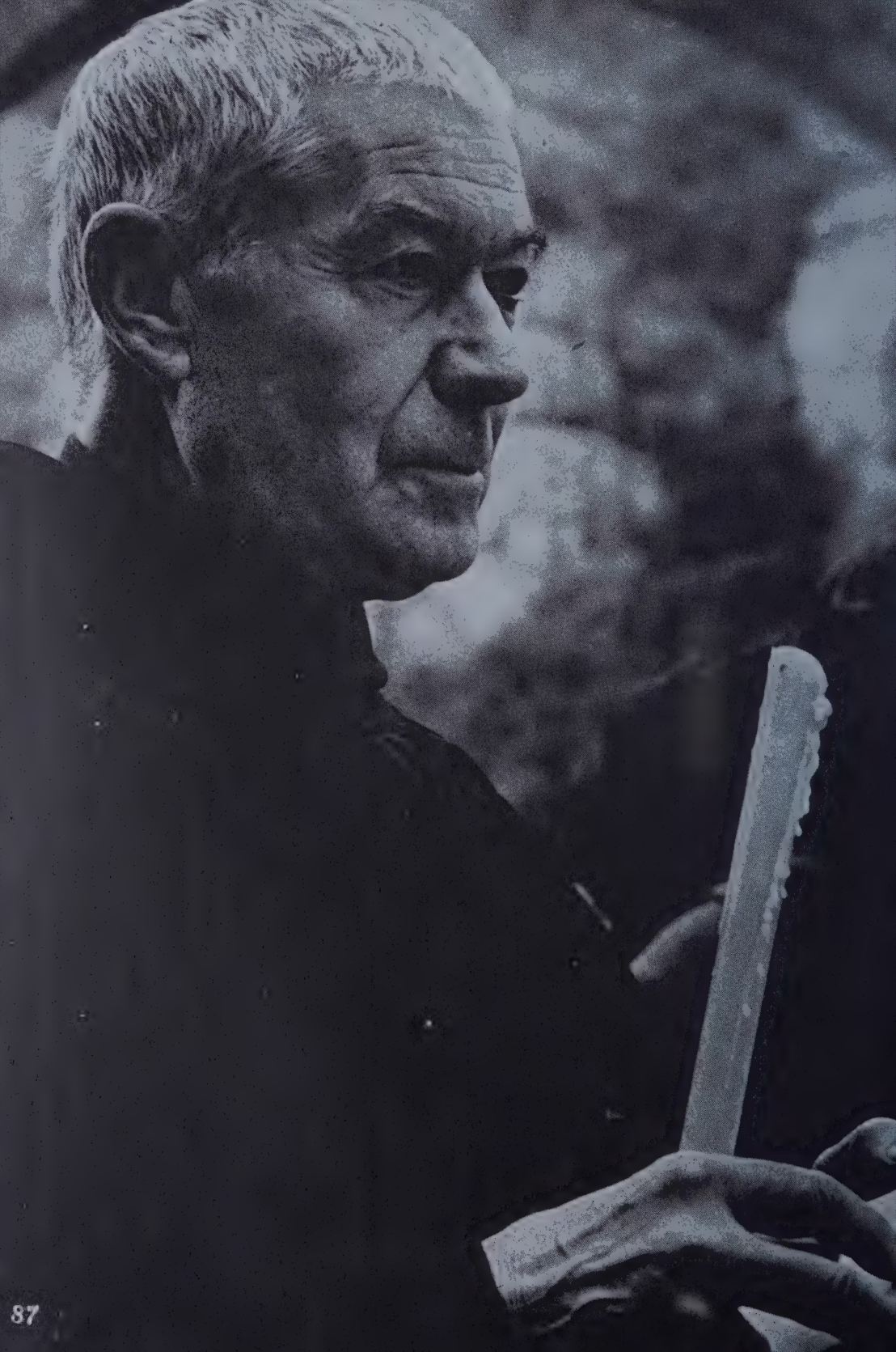

"Enlloc del món no trobarà ningú la seva pau i la seva benaurança, sinó en el seu propi Montserrat."

GOETHE

ÍNDEX DE LÀMINES

1 La muntanya i el santuari vistos des de la vora del Llobregat.

2 Església parroquial del Bruc, amb Montserrat al fons.

3 El santuari de Montserrat des de la muntanya d'enfront.

4 Les ribes del Llobregat davant de la Puda, amb Montserrat al fons.

5 Pels vertents més càlids, floreixen els ametllers en començar la primavera.

6 Durant l'hivern, els oliverars dibuixen una corona de verd al voltant de la muntanya.

7 El Llobregat a l'indret de la colònia Gomis.

8 Pont de Castellbell.

9 La vila de Monistrol, que viu a l'ombra de Montserrat.

10 Pont de Monistrol, començat a construir pel prior Bernat Escarrer el 5 de desembre de 1317 i acabat pel prior Ramon de Vilaragut. Destruït l'any 1939, en acabar la guerra civil, fou reconstruït poc després.

11 Montserrat des de prop de l'estació del funicular aeri.

12 Funicular aeri, construït en 1930.

13 Carretera de Monistrol al Monestir.

14 El funicular aeri en plena ascensió.

15 Pont de l'estació del funicular aeri.

16-17 Capella de la santa Cova. La primera capella fou construïda el 1691; reconstruïda el 1864 per l'abat Muntadas.

18 Portal gòtic de l'antiga muralla del Monestir. Sepultat entre les ruïnes en la destrucció del segle passat, fou retrobat l'any 1929 i traslladat al seu emplaçament actual.

19 Santa Cecília de Montserrat. Monestir benedictí fundat l'any 945. La consagració de l'església romànica data del 957. Fou incorporat a l'abadia de Santa Maria de Montserrat a principis del segle XVI. Restaurat el 1862 per l'abat Muntadas i el 1935 per l'abat Marcet.

20 Pòrtic romànic de Santa Cecília. Els Flautats al fons.

21 Mirador de Sant Jeroni.

22 Funicular de Sant Joan, construït el 1920.

23 Camí de la santa Cova.

24 Funicular aeri amb el Llobregat al fons.

25 Conjunt d'edificis del Monestir i el Santuari.

26 Els Flautats des de la serra de les Lluernes.

27 Roques sobre el Pla dels Ocells.

28 El Cavall Bernat i els Flautats.

29 Estació de l'aeri de Sant Jeroni; a l'esquerra, la Roca del Moro.

30 Com una gàrgola, es perfila aquesta roca anomenada La Cadireta.

31 Roques de Santa Magdalena, des de la serra de les Lluernes.

32 El Cavall Bernat, somni dels escaladors.

33 La Cadireta, a la Roca Foradada.

34 La Roca Foradada.

35 Roques del mirador de Sant Miquel.

36-37 Escalada al Cavall Bernat.

38 Panorama de Sant Jeroni.

39 Panorama des del mirador de Sant Jeroni. Estació de l'aeri. Roca del Moro i els Flautats. Darrera del Puig Ventós es veuen les ciutats de Terrassa i Sabadell. Al fons de tot, el Tibidabo i les muntanyes que volten Barcelona, i el mar.

40 La imatge de la Mare de Déu del Cavall Bernat.

41 Panorama des de la serra de les Lluernes. Monistrol al peu. A l'horitzó, Sant Llorenç del Munt y el Montseny.

42 Roques de Santa Magdalena i Vall Mal.

43 Panorama des del mirador de Sant Jeroni. Al primer terme, les roques de Coll de Port i Frares Encantats.

44 Cinquè misteri de dolor del Rosari monumental.

45 Roques sobre les places del santuari. Ruïnes de la capella edificada sobre la roca del Diable.

46 Cinquè misteri de dolor, projecte de J. Puig i Cadafalch i execució de Josep Llimona. Inaugurat l'11 d'octubre de 1896.

47 Portal d'entrada al recinte del santuari, construït per l'abat Felip de Santiago el 1565.

48-49 Portal de l'antiga església romànica, construït el segle XII. Traslladat on és actualment en 1946.

50 Estàtua jacent de l'abat Marcet.

51 Sepulcre de Joan d'Aragó, duc de Luna i comte de Ribagorça, fill d'Alfons d'Aragó, nét de Joan II d'Aragó, virrei de Catalunya i capità dels exèrcits de Nàpols, on contractà la construcció d'aquest sepulcre, abans del 1528.

52 Claustre gòtic, començat a construir el 20 de setembre del 1476 pels mestres Jaume Alfons i Pere Basset de Barcelona, per encàrrec del prior Llorenç Maruny, vicari de l'abat comendatari Giuliano della Rovere, futur Papa Juli II.

53 Escultura del monument a mossèn Jacint Verdaguer, el gran cantor de Montserrat, obra de Carles Flotats, inaugurada el 22 de setembre del 1931. Collocada al lloc actual el 30 d'agost del 1953.

54 Grups d'excursionistes que, abans de començar la jornada d'escalada, van a visitar la Moreneta i oir la santa Missa.

55 Les pageses, venedores del típic mató de Montserrat.

56 Uns promesos abans d'entrar a l'església.

57 Dos ciris a la motxilla. Moltes vegades, una excursió té per origen el compliment d'una prometença feta a la Mare de Déu.

58 Molts del grans aplecs a Montserrat completen la festa amb una ballada de sardanes.

"La sardana és la dansa més bella
de totes les danses que es fan i es desfan".

(MARAGALL)

59 Sardanes a la plaça del Santuari.

60 Façana principal del Monestir, començada a construir el 30 d'octubre del 1942, projecte de l'arquitecte Francesc Folguera. Els relleus són obra de l'escultor Joan Rebull.

61 Un cop acabades les collites, molts pobles de Catalunya pugen a Montserrat per a donar gràcies a la Mare de Déu.

62 Durant l'any 1956 es celebraren a Montserrat més de 400 casaments.

63 Sortida d'una romeria.

64 Recepció d'una pelegrinació.

65 Processó de la festa de la Mare de Déu de Montserrat (27 d'abril).

66 Llàntia votiva dels sardanistes de Catalunya, obra de M. Capdevila, orfebre, de J. Ros. escultor, i de C. Morató, esmaltista.

67 Els ciris protegits per una canya de bambú, i les flors, que porten el perfum d'un racó de Catalunya, són l'agraïment d'una mercè concedida per la Verge Bruna.

68 Ex-vots.

69 Ex-vots.

70 Arcades del campanar de la primera meitat del segle XVI. Campanes procedents de la fundició alemanya de K. Czudnochowsky, beneïdes el 30 d'octubre del 1955, pel Sr. Cardenal Arquebisbe de Tarragona. Al fons, el grup de roques de la Gorra Frígia.

71 Façana de l'església, de l'arquitecte Francesc de P. Villar, inaugurada el 1901. Escultures de Venanci i Agapit Vallmitjana.

72 Vespres pontificials de la Mare de Déu de Montserrat, celebrades per l'abat del Monestir.

73 Els fidels durant la santa Missa.

74 Cada vegada és més crescut el nombre de pelegrins que pugen a Montserrat amb el desig de rebre els sagraments.

75 Al vespre, els escolans i el poble fidel resen el sant rosari. Els dissabtes i festes principals, els escolans en canten una part.

76 Els escolans consagren llur infantesa al servei del culte de la Mare de Déu.

77 Per a tots els que coneixen Montserrat, aquesta fotografia sintétitza la fe del poble català per la seva Patrona.

78 Durant la santa Missa.

79 La nau de l'església, vessant de fidels que volen asistir a la santa Missa.

80 L'abat oficia solemnialment, amb tota la Comunitat Benedictina reunida a les cadires del chor.

81 Missa matinal. Cada dia els escolans a les set del matí canten la missa de la Mare de Déu de Montserrat, des d'un temps immemorial.

82 L'oferiment de ciris a la Verge és agraïment de dons rebuts o esperança dels que se li demanen.

83 Sant Joan Baptista. Detall de la portalada angèlica, obra d'E. Monjo.

84 Bàcul d'ivori, dibuixat i executat per Dom Josep M. Gassó.

85 Sant Crist d'ivori, de l'escola romana del segle XVII. Fou atribuït a Ghiberti. Al fons, el mantell reial d'Isabel II, ofert com a vestit a la Verge de Montserrat.

86 "Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto..." Com a conclusió de cada salm, els monjos s'inclinen adorant la Santíssima Trinitat.

87-88-89-90 Detalls d'una processó en honor de la Mare de Déu.

91 La santa Imatge, escultura romànica de finals del segle XII, collocada en el soli d'argent, rodejada de llànties i mosaics. Soli: projecte de conjunt de Francesc Folguera, relleus laterals de Joaquim Ros; mosaics dibuixats per Josep Obiols i executats per Jaume Padrós. Les llànties representen el santuari de Montserrat i les vuit diòcesis de Catalunya. El 1881 fou coronada canònicament i proclamada Patrona de Catalunya.

92 Els pelegrins pugen a venerar la santa Imatge.

93 La gran veneració que desperta la Mare de Déu de Montserrat es caracteritza tant amb les grans manifestacions com amb les adoracions individuals. Més de sis-cents mil pelegrins pugen anualment al Monestir.

94 Cambril de la Mare de Déu. Es començà a construir sota l'abadiat de l'abat Muntadas, el 19 d'abril del 1876.

95 Mitra de forma gòtica.

96 Estel de Montserrat, la Mare de Déu contempla des del seu cambril al poble de Catalunya, que s'aplega als seus peus amb una oració als llavis: "Illumineu la catalana terra".

97 Com un mantell, la boira creix i embolcalla la santa muntanya. El crepuscle s'acosta.

98 Els nuvols s'endinsen pel misteri de les roques, i s'enfilen fins assolir els cimals més elevats.

99 L'últim toc de l'Angelus ha sonat a la campana del Monestir. El sol ha caigut darrera la muntanya com una moneda i ha incendiat el firmament. La geografia montserratina sembla haver-se convertit en roques flamejants, en flames amb set d'infinit, com les oracions dels monjos custodis.

100 La creu destaca en ple crepuscle de Montserrat. La creu i les roques són els dos símbols d'aquest centre espiritual de Catalunya, des d'on la Mare de Déu beneeix al seu poble.

INDEX

1 La montagne et le sanctuaire, vus des environs du Llobregat.

2 L'église de la paroisse de "El Bruch", avec Montserrat, au fond.

3 Le sanctuaire de Montserrat, de la montagne d'en face.

4 Les rives du Llobregat, avant d'arriver à la "Puda", avec Montserrat au fond.

5 Sur les tièdes pentes de la montagne, chaque printemps voit fleurir les amandiers.

6 Durant l'hiver les oliviers dessinent une verte et vaste couronne autour de la montagne.

7 Le Llobregat à son passage près de la colonie Gomis.

8 Pont de Castellbell.

9 La ville de Monistrol qui vit à l'ombre du massif montagneux de Montserrat.

10 Pont de Monistrol, qui fut commencé par le prieur Bernat Escarrer, le 5 Décembre 1317, et terminé par le prieur Ramon de Vilaragut. Détruit en 1939, à la fin de la guerre civile, il a été reconstruit peu de temps après.

11 Montserrat vu d'un endroit proche à la gare du funiculaire aérien.

12 Funiculaire aérien construit en 1930.

13 La route de Monistrol au Monastère.

14 Le funiculaire aérien en pleine montée.

15 Pont de la gare du funiculaire aérien.

16-17 Chapelle de la Sainte Grotte. La première chapelle fut construite en 1691, et reconstruite en 1864 par l'abbé Muntadas.

18 Portail gothique de l'ancienne muraille du Monastère. Enterrée dans les ruines de la destruction du siècle passé, elle a été trouvée en 1929 et transportée à son emplacement actuel.

19 Sainte Cécile de Montserrat. Monastère bénédictin féminin fondé en 945. La consécration de l'église romane date en 957. Elle fut incorporée à l'abbaye de Sainte Marie de Montserrat, au début du siècle XVI. Elle a été restaurée en 1862 par l'abbé Muntadas et en 1935 par l'abbé Marcet.

20 Portique roman de Sainte Cécile. Au fond: "els Flautats".

21 Mirador de Saint Jérôme.

22 Funiculaire de Saint Jean, construit en 1920.

23 Chemin de la Sainte Grotte.

24 Le funiculaire aérien avec le Llobregat au fond.

25 Ensemble des édifices du Monastère et du Sanctuaire.

26 "Els Flautats" vus de la montagne des "Lluernes".

27 Rochers sur le "Pla dels Ocells".

28 Le "Cavall Bernat" et "els Flautats".

29 Gare du funiculaire aérien de "Sant Jeroni"; à gauche, "la Roca del Moro".

30 Magnifique profil de gargouille, du rocher appelé "La Cadireta".

31 Roches de Ste. Madeleine, vues des montagnes des "Lluernes".

32 Le "Cavall Bernat", montagne rêvée de tous les alpinistes.

33 "La Cadireta", exemple typique des sculptures naturelles de Montserrat, placée sur la "Roca Foradada".

34 Du côté de la "Roca Foradada".

35 Rochers du mirador de Saint Michel.

36-37 Escalade du "Cavall Bernat".

38 Panorama depuis Saint Jérôme.

39 Panorama depuis le mirador de "Sant Jeroni". Gare du funiculaire aérien. "Roca del Moro" et "els Flautats". Derrière le "Puig Ventós" on devine les villes de Tarrasa et de Sabadell. Au fond, le Tibidabo avec les montagnes qui entourent Barcelone et la mer.

40 L'image de Notre-Dame du "Cavall Bernat".

41 Panorama depuis les montagnes des "Lluernes". Monistrol, au pied. À l'horizon, Saint Laurent du Haut et le Montseny.

42 Rochers de Sainte Madeleine et de Vall Mal.

43 Panorama depuis le mirador de "Sant Jeroni". En premier plan les rochers de "Coll de Port" et de "Frares Encantats".

44 V ème mystère de douleur du Rosaire monumental.

45 Rochers sur la place du Sanctuaire. Ruines de la chapelle édifiée sur le rocher "del Diable".

46 V ème mystère de douleur, projet de J. Puig i Cadafalch, exécution de Joseph Llimona. Inauguré le 11 Octobre 1896.

47 Portail d'entrée à l'enceinte du sanctuaire, construit par l'abbé Philippe de Santiago, en 1565.

48-49 Portail de l'ancienne église romane, construit au XII ème siècle et transporté à son emplacement actuel en 1946.

50 Statue gisante de l'abbé Marcet.

51 Tombeau de Jean d'Aragon, duc de Luna, comte de Ribagorza, fils d'Alphonse d'Aragon, petit-fils de Jean II, vice-roi de Catalogne et capitaine-général des armées de Naples, lieu où il commanda ce sépulcre, avant 1523.

52 Cloître gothique. Sa construction commença le 20 Septembre 1476, sous la direction des maîtres Jacques Alfons et Pierre Basset, les deux de Barcelone, sur la commande du prieur Laurent Maruny, vicaire de l'abbé commanditaire Giuliano della Rovere, futur Pape Jules II.

53 Sculpture du monument à "mossén (curé) Cinto Verdaguer", le grand chanteur de Montserrat. Oeuvre de Charles Flotats, inaugurée le 22 Setembre 1931 et placée à son emplacement actuel le 30 Août 1953.

54 Groupes d'excusionnistes, qui, avant le commencement de l'escalade, vont entendre la Sainte Messe et visiter la "Moreneta".

55 Les paysannes, vendeuses du typique "mató" de Montserrat.

56 Un couple de fiancés, avant d'entrer à l'église.

57 Deux cierges dans le sac de montagne. Souvent, l'excursion a pour origine l'accomplissement d'un voeu fait à la Vierge.

58 Un grand nombre des "aplecs" de sardanes de Montserrat, termine la fête avec une populaire "ballada" de sardanes.

"*La sardana és la dansa més bella*
de totes les danses que es fan i es desfan".
(MARAGALL)

("La sardane est la danse la plus belle
de toutes les danses qui se font et se défont.")

59 Sardanes sur la place du sanctuaire.

60 Façade principale du Monastère, dont la construction commença le 30 Octobre 1942. Projet de l'architecte François Folguera. Les hauts- et bas-reliefs sont du sculpteur Jean Rebull.

61 Une fois la récolte terminée, de nombreux villages de Catalogne viennent à Montserrat remercier la Vierge.

62 En 1956, plus de 400 mariages se sont célébrés à Montserrat.

63 Départ d'un pélerinage.

64 Réception d'un pélerinage.

65 Procession de la fête de Notre-Dame de Montserrat (27 Avril).

66 Lampe votive des sardanistes de Catalogne. Oeuvre de l'orfèvre Capdevila, du sculpteur Ros et du reproducteur Morató.

67 Les cierges protégés par des tiges de bambou, et les fleurs qui apportent le parfum d'un coin de Catalogne, sont le remerciement à la Vierge pour une faveur obtenue.

68 Ex-votos.

69 Ex-votos.

70 Arches du clocher de la première moitié du siècle XVI. Cloches provenant de la fonderie allemande de K. Czudnochowsky, bénies le 30 Octobre 1955 par le Cardinal Archevêque de Tarragone. Au fond, le groupe de rochers du "Gorro Frigi".

71 Façade de l'église, œuvre de l'architecte François P. Villar, inaugurée en 1901. Les sculptures sont de Venanci et d'Agapit Vallmitjana.

72 Vêpres pontificales le Notre-Dame de Montserrat, célébrées par l'abbé du Monastère.

73 Les fidèles durant la Sainte Messe.

74 Chaque jour augmente le nombre des fidèles qui viennent à Montserrat pour y recevoir les Sacrements.

75 La nuit, les chanteurs et les fidèles récitent le Rosaire. Le samedi et la veille des fêtes principales, les chanteurs en chantent une partie.

76 Les petits chanteurs consacrent leur enfance au service du culte à la Vierge.

77 Pour ceux qui connaissent Montserrat, cette photographie symbolise la foi du peuple catalan pour sa Patronne.

78 Au cours de la Sainte Messe.

79 Les fidèles remplissent la nef de l'église pour pouvoir assister à la Sainte Messe.

80 L'abbé officie solennellement avec toute la Communauté Bénédictine réunie dans le chœur.

81 Messe matinale. Chaque jour à 7 heures du matin, les petits chanteurs chantent la Messe de la Vierge de Montserrat, depuis des temps immémoriaux.

82 L'offre des cierges à la Vierge est un remerciement des dons reçus ou une espérance pour ceux qui demandent.

83 Saint Jean-Baptiste. Détail de la porte angélique, œuvre de E. Monjo.

84 Crosse d'ivoire, dessinée et exécutée par Dom Joseph M. Gassó.

85 Crucifix d'ivoire, de l'école romaine du XVII ème siècle. Attribué à Ghiberti. Au fond, le manteau royal de la reine Isabelle II, offert comme habit à la Vierge.

86 "Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto..." Comme fin de chaque psaume, les moines s'inclinent en adorant la Très Sainte Trinité.

87-88-89-90 Détails d'une procession en l'honneur de la Vierge.

91 La Sainte Image, sculpture romane, de la fin du XII ème siècle, placée sur un trône d'argent, entourée de lampes et de mosaïques. Le trône: projet d'ensemble de François Folguera, reliefs latéraux de Joachim Ros; mosaïques, dessin

de Joseph Obiols, exécution de Jacques Padrós. Les lampes représentent le sanctuaire de Montserrat et les huit diocèses de Catalogne. En 1881, la Vierge fut couronnée canoniquement et proclamée Patronne de Catalogne.

92 Les pélerins montent vénérer la Sainte Image.

93 L'immense vénération pour Notre-Dame de Montserrat se retrouve aussi bien dans l'adoration individuelle que dans les grandes manifestations. Plus de six cents mille pélerins viennent annuellement à Montserrat.

94 Loge de la Vierge, construite sous l'abbé Muntadas, le 19 Avril 1876.

95 Mitre de forme gothique.

96 Etoile de Montserrat, la Vierge Brune contemple depuis sa loge le peuple de Catalogne qui se recueille à ses pieds avec une supplique sur les lèvres: "Illumine la terre catalane".

97 Comme un manteau, le flux du brouillard commence à monter et enveloppe la sainte montagne. L'heure du crepúscule s'approche.

98 Les nuages avancent à l'intérieur du mystère des rochers et montent jusqu'aux sommets les plus hauts.

99 Le dernier son de l'Angélus a résonné à la cloche du Monastère. Le soleil a glissé comme une monnaie derrière la montagne et a illuminé le firmament. La géographie montserratine semble s'être convertie en roches flamboyantes, en flammes assoiffées d'infini, comme les prières des moines qui la gardent.

100 La croix se détache sur le tombée de la nuit à Montserrat. La croix et les rochers sont les deux symboles de ce centre spirituel de Catalogne, d'où la Vierge bénit son peuple.

S'acabà d'imprimir
a Barcelona
als tallers de
I. G. Seix i Barral Germs., S. A.
el dia 12 de febrer,
festivitat de Santa Eulàlia,
de l'any
1958

LAUS DEO

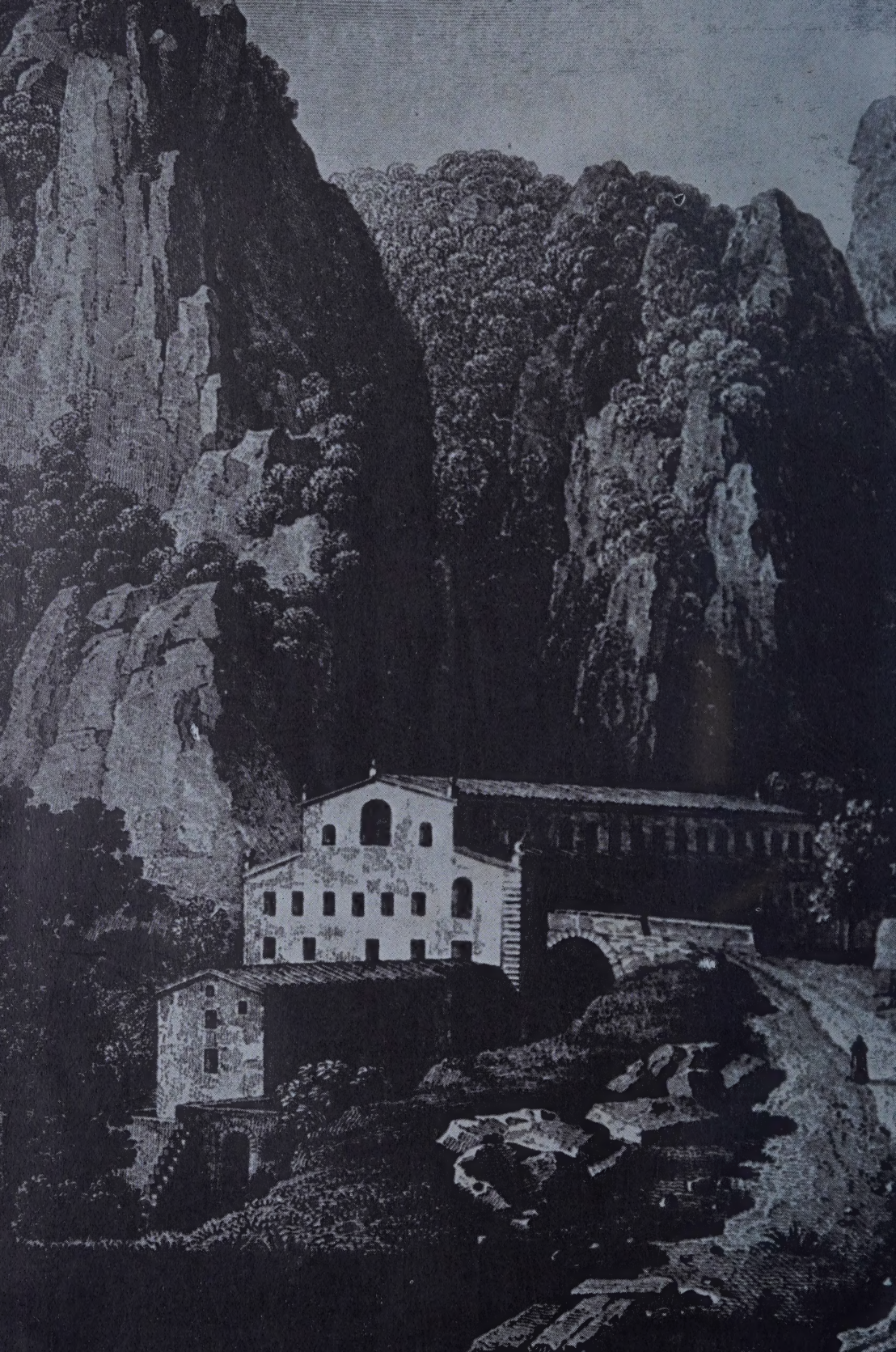

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 081970110